

КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ

Уважаеми читатели,

Темата, която предлагаме на вашето внимание, е особено значима, но не защото засяга националната чувствителност на българските читатели. Вменената ни периферност в съвременния глобален свят твърде често поражда елементарното и първосигнално приемане за естествена и дори за закономерна маргинализацията на българския език, литература и култура. Ако приемем за основателна подобна позиция, ще трябва или самоунизително да замълчим, или да се поддадем на шумния и модерен напоследък радикален псевдопатриотизъм. Разбира се, презумпцията за неравностойност, масово шестваща из лесно манипулируемите масови нагласи, е обяснима с оглед както на пораженията, нанесени от несбъдналите се политически илюзии, така и на последствията от всемирното реструктуриране на цивилизационните ценности, което неминуемо се отразява върху политиката, управляваща академичните институции. Да, за съжаление, политиката управлява и образователната система, и научните центрове, налагайки консумативния прагматизъм и бизнес печалбата като приоритетни критерии за успешно академично развитие. От държавната политика, както и от политиката, провеждана от Европейския съюз, основно зависи как ще бъдат тълкувани понятия като мултикултурализъм и дали т. нар. „малки“ народи ще бъдат възприемани като екзотична атракция, или на чуждоезиковото обучение ще се гледа като на потенциал и за когнитивно личностно развитие, и за изграждане на един пътър и духовно по-богат свят. Хуманитаристиката не успя да се превърне в контрапункт на политическите и икономическите процеси в света, налагащи разделения и дори военни конфликти, и да зададе алтернативната посока на диалог и дебат върху потребността от динамична устойчивост на духовните ценности. Политическите и финансовите обстоятелства се оказаха по-силни и доведоха до закриване на десетки авторитетни славистични центрове, а през последните години в редица университети филологическото славистично образование беше сведено почти до нивото на езикови курсове.

Именно на този фон още по-релефно се открояват забележителните постижения на оцелялата въпреки сътресенията чуждестранна българистика, за което свидетелстват включените в броя научни статии. В рубриката „Българистиката по света“ са представени три европейски университета – „Адам Мицкевич“ в Познан, „Лоранд Йотвъош“ в Будапеца и Масариковият университет в Бърно, които въпреки трудностите, пред които е изправена световната славистика, успяват да оптимизират обучението по български език и литература и освен това заслужено да се гордеят с впечатляваща научна и учебно-приложна продукция.

Езиковедските и литературоведските изследвания, включени в настоящия тематичен брой, са достойна илюстрация на научната висота на българистиката в университетите във Венеция, Минск, Комотини, Прага, Загреб, Анкара, Берлин и Варшава. Преобладаващата част от публикуваните статии са ориентирани към проблематика, свързана със съвременния български книжовен език и с литературни явления от втората половина на XX и началото на настоящия

век, включително с най-новите постижения на българската литература, получили световно признание. От позицията на модерни лингвистични ракурси се преосмислят езиковото изразяване на посесивността (И. Кръпова) и вторичните функции на членната форма в българския език (Б. Норман), а съпоставителното изследване на Хр. Марку анализира сходствата и различията между българския и новогръцкия език при моделиране на цветовите характеристики. По аналогичен начин литературоведските статии преосмислят както явления, принадлежащи изцяло на българската литература, така и предлагат проучвания с компаративистичен характер (Х. Мевсим). В първата група преобладават статии, които разглеждат синхронната, но същевременно многообразна тематизация на дадено явление в творчеството на няколко български писатели (М. Биѝелич, Кр. Фос, А. Кошерадзка). На този фон се отличава моноперсоналният характер на статията на Я. Микелецки, който прави за първи път достойние на българския читател творчеството на неизвестна до този момент българска писателка емигрантка. Безспорен е приносният характер и на студията на М. Черни, който изследва рецептивния рефлекс на българската тема в непроучени досега чешки литературни свидетелства.

Всички автори имат дългогодишно устойчиво присъствие в европейската българистика, което гарантира стойността на техните проучвания. Благодарение на специализирания поглед „отвън“ се откроява естествената принадлежност на българския език и литература към общоевропейското културно пространство и стават още по-видими мостовете, които ни свързват и правят не само възможен, но и взаимно обогатяващ диалога на различията.

Жоржета Чолакова